Reflecţii privind jurământul cadrului didactic în calitate de act social public în cadrul procesului educaţional

Nicolae Sadovei,

conf. univ., dr. în drept,

Universitatea de Stat din Moldova

Summary

The oath is a social public act, representing a solemn pledge, usually expressed by a particular formula; someone undertakes to do its duty towards the country. As a social public act contains, in addition to outer expression, and undetectable mind's eye elements of researcher, bare right and necessary knowledge, skills and special abilities and psychological sciences to distinguish and appreciate, with measurements and recognized scientific indicators in the area, its hidden valences. Nowadays, in Republic of Moldova, make oath over than 20 categories of persons. They may have different functions or have a certain status, without ever holding function, although teachers are not from this category, in their role as actors of the educational system. In educational literature have expressed positive views to the necessity of taking the oath by teachers, educators, professors, etc.. Although it supports the view on the need for swearing by teachers, the author has debated the possibility of taking the oath by the persons concerned, since-and the position from different angles: the sociological, legal, psychosocial, etc.

Preliminarii

Potrivit surselor enciclopedice explicative, cuvântul *jurământ* provine din latinescul *juramentum* şi are mai multe înţelesuri. Unul dintre înţelesurile atribuite lui *jurământ* este „act social public”, iar microstudiul de faţă are drept obiect inclusiv cercetarea acestei calităţi a jurământului. În acest sens, jurământul este *un angajament solemn, exprimat, de obicei, printr-o anumită formulă (sau cuprinzând o formulă), prin care cineva se obligă să-şi facă datoria faţă de ţară (popor, stat etc.)*[1] O analiză atentă a

[1] A se vedea, în acest sens, Cobeţ, Doina, Dima, Eugenia, Faifer, Florin ş.a., *Dicţionar enciclopedic*, ed. a V-a, Ch., Cartier, 2004, p. 476; Coteanu, Ion, Seche, Luiza, Seche, Mircea, *Dicţionarul explicativ al limbii române,* ed. a II-a, Bucureşti, Univers enciclopedic, 1996, p. 551. Definiţii cu un conţinut relativ identic găsim şi în alte surse enciclopedice şi explicative, inclusiv în cele provenind din alte spaţii lingvistice, diferite de cel românesc.

definiţiei respective, de sorginte enciclopedico-explicativă, ne permite să evidenţiem anumite aspecte ale jurământului, în calitatea acestuia de act social public de esenţă *sacrementum fidelitas*, expuse prin intermediul elementelor-cheie:

- jurământul este un act social exprimat de către o *persoană (fiinţă umană);*
- jurământul este un act social care exprimă o *ofrandă adusă ţării (poporului, statutului),* ca destinatar;
- jurământul este un act social expus sub forma unui *angajament solemn;*
- jurământul este un act social *exprimat printr-o anumită formulă prestabilită;*
- jurământul este un act social conţinând *obligaţia persoanei în cauză să-şi facă datoria.*

Suntem conştienţi de faptul că aspectele consemnate nu reprezintă nici pe departe totalitatea, ba chiar nici majoritatea valenţelor posibile ale jurământului. Aceste valenţe reprezintă numai partea vizibilă şi, dacă doriţi, palpabilă, a esenţei jurământului, dar acesta conţine şi o parte ascunsă, mai puţin sesizabilă. Faţeta respectivă a jurământului, ca şi în cazul unui gheţar-iceberg, este partea cea mai solidă şi care dă forţă, dar şi imprimă teamă; ea este ascunsă de privirea ochiului liber, fiind necesare instrumente şi cunoştinţe speciale pentru a-l putea expune unei cercetări ştiinţifice amănunţite. Ca act social public, acesta conţine, pe lângă exprimarea exterioară, şi elemente insesizabile pentru ochiul minţii cercetătorului neechipat adecvat, fiind necesare cunoştinţe, deprinderi şi abilităţi speciale din domeniul ştiinţelor psihologice şi sociopsihologice, pentru a distinge şi aprecia corect, cu ajutorul unor măsurători şi indicatori recunoscuţi în arealul ştiinţific, valenţele ascunse ale acestuia. Jurământul, ca act social public, depăşeşte limitele profanului, fiind, totodată, şi un act mai puţin sesizabil, cu elemente de ordin ritualic, mistic şi tainic.

Naţiunile moderne, în majoritatea lor (inclusiv Republica Moldova), indiferent de forma organizatorico-juridică a statului (democratică sau autoritară, republicană sau monarhică), cer şi obligă tot mai multe categorii de persoane să-şi depună jurământul, inclusiv la accederea într-o anumită funcţie, care nu este întotdeauna şi în mod obligatoriu o funcţie de natură publică. Din categoriile celor care depun jurământul fac parte atât înalţi demnitari de stat, cum ar fi regii, preşedinţii, prim-miniştrii şi miniştrii, precum şi categorii care, sub aspectul funcţiilor deţinute şi obligaţiunilor exercitate, nu deţin în genere funcţii publice: medicii, farmaciştii, avocaţii etc.

La ziua de astăzi, în Republica Moldova depun jurământul, atât reglementat legal cât şi, uneori, în lipsa unui suport legal, peste 20 de categorii de persoane. Acestea pot deţine diferite funcţii sau pot avea un anumit statut, fără a deţine vreo funcţie. Oricum însă, din categoria acestora nu fac parte şi cadrele didactice, în calitatea acestora

de actori ai sistemului educaţional, indiferent cărei subcategorii socioprofesionale ar aparţine: educatori, învăţători, profesori gimnaziali, liceali sau din cadrul colegiilor, lectori, conferenţiari sau profesori universitari. Totodată, să nu uităm că există şi o categorie aparte de actori ai sistemului educaţional naţional care sunt obligaţi, în virtutea legii, să depună jurământul: studenţii de la anumite instituţii de învăţământ superior, precum şi absolvenţii unor instituţii universitare. Menţionăm aceste momente, deoarece în literatura pedagogică de specialitate din Republica Moldova au fost expuse un şir de opinii versus necesitatea depunerii jurământului de către cadrele didactice.

Jurământul – act social exprimat de către o persoană

În calitate de act social public, depunerea jurământului presupune existenţa unui cerc de participanţi la actul în cauză, adică a unor actori direct implicaţi în această piesă solemnă, sobră şi totodată mistică. Aceşti participanţi la actul respectiv, datorită implicărilor de ordin reglatoriu ale statului în materia depunerii jurământului, obţin calitatea de subiecţi legal implicaţi. Subiecţii respectivi întotdeauna sunt doi: unul vizibil şi altul mai puţin vizibil, dar ambii implicaţi în cel mai direct mod în actul depunerii jurământului. Primul actor al piesei respective este persoana care depune jurământul şi care poate fi numai o fiinţă umană, adică o persoană fizică. Menţionăm acest lucru deoarece subiecţii corporativi, cunoscuţi drept persoane juridice, nu pot avea calitatea de persoane care depun jurământul tocmai datorită faptului că, spre deosebire de fiinţele umane, nu există *de facto*, fiind, pur şi simplu, nişte creaţii de natură pur juridică, *de jure,* ale statului; existenţa acestora este una oarecum virtuală. Astfel, nicio întreprindere, instituţie sau organizaţie, indiferent de caracterul public sau privat al acesteia, nu poate nici să-şi asume acest rol, nici să fie obligată să joace rolul respectiv. Cu referinţă la sistemul educaţional, menţionăm că avem în vedere excluderea completă şi necondiţionată a instituţiilor implicate în sistem, începând cu grădiniţele, în calitatea acestora de instituţii educaţionale primare (publice sau private), şi finalizând cu autoritatea publică naţională abilitată cu executarea politicii statului în domeniul educaţional – Ministerul Educaţiei – de la posibilitatea depunerii jurământului. În multitudinea persoanelor care depun jurământul şi care include notari, avocaţi, procurori, miniştri, preşedinţi de ţară, judecători, poliţişti, medici, militari etc., nu vom observa niciun cadru didactic (pedagog), deoarece legea nu condiţionează sub nicio formă obţinerea statutului de cadru didactic cu necesitatea depunerii jurământului.

În literatura pedagogică de specialitate s-au exprimat opinii, inclusiv în formă imperativă, privind necesitatea depunerii jurământului şi de către cadrele didactice: educatori, învăţători, profesori etc.[2] În acest sens, prof. univ. Virgil Mândâcanu menţionează, printre altele, şi faptul că „analiza structurii deontologiei pedagogice permite a purcede la trasarea liniilor generale ale unui proiect al codului deontologic la *jurământul* şi secretul profesional..”[3] Deşi nu susţinem opinia citată privind obligativitatea depunerii jurământului de către cadrele didactice (pedagogi), pentru corectitudinea unei cercetări ştiinţifice adecvate, menţionăm că nu este unica opinie *pro,* exprimată şi susţinută mai mult sau mai puţin argumentat. În acest sens, opinia dată are şi un anumit suport istoric în materie. Astfel, potrivit *Legii României pentru numirea profesorilor la gimnazii, licee si scoli profesionale din 17 martie 1879*, profesorii titulari ai respectivelor instituţii de învăţământ, anterior intrării în exerciţiul funcţiei de profesor, trebuia să depună jurământul, cunoscut drept *jurământul profesorului*. Un astfel de jurământ a fost depus şi de către poetul Mihai Eminescu, după ce i s-a comunicat, în data de 6 octombrie 1884, numirea în postul de profesor la Şcoala Publică Comercială din Iaşi, printr-un act al respectivului ministru de atunci în domeniul învăţământului. Fără a ne asuma răspunderea asupra faptului cum ar putea fi privit la ziua de astăzi textul jurământului respectiv de către cititorii revistei, ne vom permite totuşi transcrierea acestuia: *„Jur, în numele lui Dumnezeu, şi declar pe onoarea şi conştiinţa mea credinţă şi supunere Maiestăţii Sale Regelui României, Carol I, şi Constituţiei ţării de a îndeplini cu sfinţenie toate datoriile ce-mi impune funcţia mea; de a aplica legile şi regulamentele şcolare precum şi toate celelalte legi şi regulamente ale ţării; de a mă conforma întru toate şi pentru toţi, atât în litera, cât şi în spiritul lor, de a lucra din toate puterile mele şi în cuget curat, pentru a da şcolarilor mei o creştere în principiile de muncă onestă, de supunere absolută la legile ţării, de respect către autorităţi, de iubire şi devotament neţărmurit pentru ţară, de iubire către toţi concetăţenii lor fără deosebire; de a nu lăsa ca spiritul copiilor să fie infestat şi de a dezrădăcina dintr-însul*

[2] A se vedea, în acest sens, opinia exprimată şi susţinută de către prof. univ. dr. hab. Virgil Mândâcanu, în Mândâcanu, Virgil, *Etica pedagogică praxiologică,* Ch., Pontos, 2010, p. 244-245; Mândâcanu, Virgil, *Bazele tehnologiei şi măiestriei pedagogice,* Ch., Lyceum, 1997, p. 83-84.
[3] Mândâcanu, Virgil, *Bazele tehnologiei şi măiestriei pedagogice,* Ch., Lyceum, 1997, p. 83.

sentimentele de ură, de invidie, de cupiditate, şi de nesupunere la legile ţării, la principiile morale. Aşa să-mi ajute Dumnezeu".[4]

Opinia noastră sceptică referitor la obligativitatea depunerii jurământului de către cadrele didactice are, considerăm, mai mulţi piloni, dintre care îi vom menţiona doar pe cei mai importanţi. Astfel, potrivit datelor oficiale publice, lista categoriilor de persoane care sunt obligate prin lege să depună jurământul la accederea într-o anumită funcţie este, începând cu anii de după declararea independenţei Republicii Moldova, în continuă şi constantă creştere, producându-se, în felul acesta, şi o creştere exagerată a numărului de persoane legate prin jurământ legal public. Acest fapt a dus, în mod inevitabil, la devalorizarea actului extrem de important al depunerii jurământului de către o persoană.[5] Vom fi sceptici dacă vom crede că includerea în lista respectivă a cadrelor didactice va duce la creşterea prestigiului profesiei de pedagog şi, respectiv, la creşterea calităţii actului educaţional în urma prestării muncii de către un pedagog care a depus jurământul, în comparaţie cu unul care nu a depus jurământul în cauză.

Un alt pilon al opiniei noastre contra obligativităţii depunerii jurământului de către cadrele didactice constă în faptul că, potrivit rezultatelor furnizate de diferite barometre ale opiniei publice, majoritatea persoanelor obligate prin lege să depună jurământul fac parte din categoria grupurilor profesionale cu un grad de credibilitate foarte scăzută în ochii societăţii, iar încrederea faţă de acestea este, din nefericire, în continuă diminuare. Astfel, este foarte puţin probabil că prestigiul cadrului didactic în ochii societăţii şi gradul de încredere faţă de acesta se va ameliora dacă acesta va fi obligat să depună jurământul.[6]

---

[4] http://www.curierulnational.ro/Actualitate/2009-01-05/Porti+spre+cunoastere+-+modele+si+amintiri.

[5] Obligativitatea depunerii jurământului în Republica Moldova este reglementată prin intermediul a peste 25 de acte normative de diferit nivel: Constituţie, legi, hotărâri ale Parlamentului, decrete ale Preşedintelui, acte ale Guvernului etc. Pentru detalii, a se consulta pagina web oficială a Ministerului Justiţiei, unde se publică actele normative adoptate de către autorităţile puterii publice şi executive ale statului: www.lex.justice.md.

[6] Pentru argumente suplimentare, în acest sens, recomandăm consultarea rezultatelor barometrelor opiniei publice, realizate de către diferite instituţii de analize şi investigaţii sociologice. Drept exemplu menţionăm că, potrivit datelor furnizate de către Centrul de Analize şi Investigaţii Sociologice, Politologice şi Psihologice „CIVIS", în urma barometrului opiniei publice din mai 2010 (http://www.ipp.md/libview.php?l=ro&idc=156&id=552&parent=0), gradul de neîncredere a populaţiei în organele de justiţie (judecătorii, procuratură etc.) din Republica Moldova era de 68%.

Şi al treilea argument (dar nu şi ultimul, deoarece se poate continua şi cu alte, suficiente argumente): există riscul, deşi nu putem afirma că este unul major, că o categorie de persoane vor refuza, din motive de libertate a conştiinţei, garantate constituţional, să depună jurământul.[7] Refuzul respectiv ar echivala implicit obligativitatea în cauză cu interdicţia de a exercita profesia de pedagog; profesie care totuşi nu este una de natura funcţiei publice, făcând parte din aşa-zisa categorie a profesiilor de natură privată, în sensul că poate fi exercitată de către orice persoană cu studii, calificări şi calităţi morale adecvate, indiferent de domeniul public sau privat, obligaţiile şi drepturile cele mai importante ale acesteia rămânând a fi aceleaşi, vechi de când există actul educaţional ca atare: grija pentru educaţia generaţiei de mâine.

Jurământul – angajament public şi ofrandă adusă ţării (poporului, statutului) în calitate de destinatar

După cum am menţionat deja, jurământul, în calitate de act social public, nu se autolimitează la formalitatea exprimării unui conţinut prestabilit de către persoana care-l depune, ci reprezintă mai mult decât se poate observa cu ochiul liber. Una dintre faţetele mai puţin vizibile ale acestuia, ascunsă în ritualul depunerii jurământului, constă în ofranda adusă de către persoana care depune jurământul ca semn de devotament faţă de destinatarul jurământului în cauză. Ofranda respectivă este uneori nelimitată, în sensul că se admite chiar şi posibilitatea morţii persoanei, ca jertfă supremă. În mod obligatoriu, ofranda respectivă are un destinatar, care este menţionat direct sau implicit în formula jurământului. Cel mai adesea destinatarul respectiv al ofrandei aduse prin intermediul jurământului este ţara, poporul sau statul, dar nu se limitează doar la aceşti subiecţi; poate fi prima persoană a ţării (în special se referă la cazurile statelor conduse de către monarhi) sau poate avea mai mulţi destinatari concomitent.

În cazul supus discuţiilor, cel al acceptării sau inacceptării depunerii jurământului de către un cadru didactic, s-a propus de către unul şi acelaşi autor cel puţin un model de jurământ complet (2010)[8], dar şi un model de început de jurământ (1997).[9] Pentru o comparaţie adecvată, vom apela direct la sursele respective, potrivit

---

[7]Potrivit prevederilor art. 31 şi 32 din Constituţia Republicii Moldova, libertatea conştiinţei, precum şi a gândirii, le este garantată tuturor cetăţenilor.

[8]Mândâcanu, Virgil, *Etica pedagogică praxiologică,* Ch., Pontos, 2010, p. 244.
[9] Mândâcanu, Virgil, *Bazele tehnologiei şi măiestriei pedagogice,* Ch., Lyceum, 1997, p. 83.

cărora un jurământ al cadrului didactic ar avea următoarea formulă de conţinut introductiv: „*Eu, educatorul secolului al XXI-lea, conştient de marea mea misiune în faţa lui Dumnezeu, a poporului şi a întregii societăţi, jur ca...”*(1997), iar potrivit modelului recent publicat ar avea următoarea formulă introductivă: „*Eu, educator al tinerei generaţii de azi şi de mâine, mă declar responsabil pentru faptul ca elevii să fie educaţi cu iubire divină şi omenească, ca viaţa lor să fie în harul lui Dumnezeu, ca descoperirea lumii, descoperirea de sine şi cunoaşterea Divinităţii să le permită a-şi iubi şi a-şi respecta legile statului, tradiţiile şi cultura poporului, ajutându-i să devină creatori de bunuri şi apărători ai adevărului şi libertăţii...”*(2010). Pentru comparaţie, expunem aici şi formula introductivă a jurământului profesorului din anul 1879, citat deja de către noi: *„Jur, în numele lui Dumnezeu, şi declar pe onoarea şi conştiinţa mea credinţă şi supunere Maiestăţii Sale Regelui României, Carol I, şi Constituţiei ţării de a îndeplini cu sfinţenie toate datoriile ce-mi impune funcţia mea...”* Este sesizabilă, în opinia noastră, atât diferenţa dintre formula iniţială şi cea ulterioară a jurământului propus de către prof. univ. Mândâcanu Virgil, dar şi faţă de formula respectivă a conţinutului introductiv al jurământului din anul 1879. În cazul formulei din 1997, destinatarul este multiplu şi se manifestă în persoana lui Dumnezeu, a poporului *ş*i a *întregii societăţi* (sic!); în cazul formulei din anul 2010 destinatarul este insesizabil, iar în cazul jurământului profesorului din anul 1879 destinatarul ofrandei aduse prin intermediul jurământului era regele ţării şi constituţia, în calitate de act suprem al statului, deci putem afirma cu certitudine că este vorba iarăşi despre pluralitatea destinatarilor jurământului.

Orice jurământ este, obligatoriu, un act care se manifestă printr-un angajament solemn. Solemnitatea angajamentului expus prin intermediul jurământului este specifică oricărui jurământ – un jurământ lipsit de solemnitatea angajamentului riscă să se transforme într-o farsă şi devine grotesc. Un astfel de jurământ ar fi, drept exemplu, cel conţinut în formula «*Jur să nu dăunez»*, conţinută în Concepţia politicii de cadre juridice, adoptate prin Hotărârea Guvernului nr. 1385 din 30.10.2002, prin care se propune, citez: „Ar fi binevenit ca, indiferent de locul de muncă, fiecare jurist, la fel ca şi medicul, să depună un jurământ, a cărui esenţă ar fi: "Jur să nu dăunez"!”[10]

[10] Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 149 din 07.11.2002.

Formula completă a jurământului propus de către prof. univ. Virgil Mândâcanu pentru a fi depus de către cadrele didactice conţine un astfel de angajament solemn, elementele căruia, în cea mai mare parte, le considerăm a fi adecvate rolului cadrului didactic în procesul educaţional. Totodată însă, unele conţinuturi sunt, în opinia noastră, pur şi simplu irealizabile. Astfel, angajamentul gen *„mă voi pătrunde de optimism pedagogic"* face parte din categoria acestora, deoarece optimismul, la fel ca şi pesimismul, ţine, în cadrul procesului activităţii didactice, de aspectele psihopedagogice; acesta presupune existenţa anumitor stări de spirit de ordin nativ, cunoscute drept stări temperamentale, care foarte greu pot fi supuse schimbărilor.

O altă formulă de angajament, de asemenea irealizabilă în practică, constă în angajamentul gen *„voi respecta normele estetice"*. Esteticul ţine de valori asupra cărora nu pot fi aplicate anumite norme prestabilite; este foarte posibil ca ceea ce astăzi se consideră a fi normă estetică să fie considerat absolut inestetic mâine sau viceversa; esteticul nu poate fi, sub nicio formă, normativ. În acest context, aşa cum s-a menţionat în literatura de specialitate, definirea esteticului în context educativ se confruntă cu un şir de dificultăţi, una dintre care este de ordin metodologic[11] şi care provine din actul determinării valorilor estetice, care este influenţat de subiectivitatea receptorilor, dar şi a creatorilor de frumos.

Elementele ritualice ale depunerii jurământului

Deşi se propun mai multe formule ale jurământului cadrului didactic, autorii acestora nu menţionează nimic despre partea ritualică a actului social public de depunere a jurământului, fără de care acesta îşi pierde valoarea. Jurământul presupune mai mult, aşa cum deja am menţionat, decât partea formalizată şi vizibilă a lucrurilor. Ca orice act solemn, şi jurământul are componenta sa mistică ritualizată. În calitate de comportament ritualizat, unul dintre scopurile actului de depunere a jurământului constă în transcendenţa sinelui egoist al omului şi proiectarea lui într-o realitate mai vastă, deşi insesizabilă cu ochiul liber şi cu măsurătorii obişnuiţi utilizaşi în procedurile ştiinţifice.

În finalul acestui microstudiu, vom prezenta un fragment din excelenta lucrare *„De ce nu dispare Dumnezeu: ştiinţa creierului şi biologia credinţei"* de Andrew Newberg, Eugene D'aquili şi Vince Rause, care este, în concepţia noastră, pe deplin aplicabil şi în cazul actului de depunere a jurământului „*...Desigur, nu toate ritualurile sunt religioase. Vieţile noastre sunt modelate de nenumărate activităţi şi ceremonii ritualizate, de natură pur socială sau civică, inclusiv convenţiile politice, inaugurările şi încoronările, procedurile judiciare, tradiţiile de sărbători, curtea făcută unei femei şi chiar evenimentele sportive. Aceste ceremonii structurate este posibil să nu aibă conotaţii religioase, dar, ca toate ritualurile, conţin elemente de ritm şi repetiţie şi doresc să definească individul ca parte a unui grup sau o cauză mai mare. Aceste rituri seculare ne arată ritualul într-o încarnare mai practică, ca*

[11] Cristea, Sorin, *Dicţionar de pedagogie,* Ch., Litera, 2000, p. 109.

mecanism pentru promovarea coeziunii sociale, încurajându-i pe indivizi să lase la o parte interesele personale şi să se dedice unor interese mai largi ale binelui comun. Beneficiile sociale ale ritualului pot fi, de fapt, un motiv major pentru care comportamentul ritualizat s-a dezvoltat de la bun început".

Jocul didactic – formă de organizare şi metodă eficientă

în realizarea sarcinilor didactice

Zinaida Galben-Panciuc,

LT „Gh. Asachi", grad didactic superior;

lector superior la Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei

Summary

The didactic game is one of the most original activities that makes learning easier. No matter how difficult it is, any didactic issue can be settled through a game which combines the most accesible and attractive forms of learning for children. The instructive-educative spfere of a didactic game contains very large aspects. It refers to all the problems raised by the learning process. The role of the game in developing children`s speech, enrichmind the vocabulary and it`s rousingit, learning it correctly from the grammatical point of riew and checking up the knowledge is incontestable.

Şcolii îi revine sarcina de a se ocupa de problema formării competenţelor comunicative la copii, pentru a răspunde exigenţelor vieţii contemporane, precum şi perspectivelor societăţii. Acestea se pot realiza adecvat prin stabilirea unor conţinuturi adecvate, a unor strategii, forme eficiente şi atractive de organizare a actului educaţional. Pe lângă o gamă largă de materiale didactice, introducerea elementului de joc în sarcina didactică dinamizează acţiunea elevului prin intermediul motivaţiilor ludice subordonate obiectivului activităţii de *predare – învăţare – evaluare* într-o perspectivă pronunţat formativă. Orice sarcină didactică, în aparenţă chiar şi insipidă, aridă, poate fi rezolvată prin joc, dacă acesta întruneşte formele cele mai accesibile şi atractive pentru copii. Sfera instructiv-educativă a jocului didactic e atotcuprinzătoare. Ea se referă, deopotrivă, la toate problemele pe care le ridică competenţa de dezvoltare a vorbirii la copil, îmbogăţirea vocabularului şi activizarea lui, însuşirea corectă a acestuia, din punct de vedere gramatical, la verificarea şi precizarea cunoştinţelor. *Rolul* şi *importanţa jocului didactic* în clasele primare constă în faptul că acesta facilitează